

Reactie:

‘Nieuwe toekomstvisie NP Veluwezoom’

bron: Walter de Wit

Foto 1 't Asselt in 1973.

Foto 2 Stapels hout uit het bosreservaat 't Deeltje op Rhederoord.

— Walter de Wit

Toen ik de eerste pagina zag van de *Nieuwe toekomstvisie Veluwezoom* (Natuur, Bos en Landschap; maart 2016, pag. 23) met daarop de foto van dode bomen met paddenstoelen, was mijn eerste gedachte: “Daar gaan we weer!” Gelukkig bleek het niet alweer een nieuwe toekomstvisie te zijn maar de Popie-Jopie versie van de visie die reeds gepresenteerd werd in 2014.

> Waarom is er weer een nieuwe toekomstvisie nodig? Toekomst is toch iets voor op de lange termijn? Is de oude visie niet meer goed genoeg, is er een grote verandering gekomen in het vigerend beheer, is nieuw beleid vanuit 's-Graveland neergeedaald, is een nieuwe beheerder aangesteld die al het oude beheer onzin vindt, is hier sprake van aanpassing vanwege de klimaatverandering? Het artikel maakt mij niet duidelijk wat mankeerde aan de oude beheervisie en heb het ook meer gelezen als een soort beheersverslag van de afgelopen jaren.

In het begin van de vorige eeuw was er al een beheervisie geformuleerd. Volgens de verslagen van Natuurmonumenten uit de twintiger jaren gingen bestuursleden van Natuurmonumenten, zoals P.G. van Tienhoven en H. Cleyndert, naar belangrijke nationale parken, onder andere in de Verenigde Staten, om ervaring op te doen en te zien hoe het management van een dergelijk groot natuurgebied – met overwegend zeer terughoudend beheer – gevoerd kon worden. Niet voor niets kreeg na de aankoop in 1930 van

Beekhuizen en de Rheder- en Worth-Rhederheide het eerste nationale park van Nederland langs de Veluwezoom gestalte. Dankzij de inspanning van burgemeester Bloemers van Rheden kon eindelijk een groot aaneengesloten natuurgebied gecreëerd worden, dat geïnspireerd door en analoog aan beheer van de nationale parken in de Verenigde Staten, werd ingericht. Hoewel omvorming van het toenmalige traditionele beheer van de natuur uiteraard veel tijd kostte, is in die periode wel de basis (toekomstvisie) gelegd voor het beheer voor een groot deel van NP Veluwezoom.

Na de stormen van 1972-1973 kreeg het natuurlijker beheer van Veluwezoom een extra impuls. Hoewel wettelijk nog niet toegestaan, werd in verschillende delen van het gebied de ontstane ravage niet opgeruimd en startte men kort daarna met de inzet van grote grazers om de heide en de open ruimtes daadwerkelijk open te houden, zonder menselijke beïnvloeding. Uiteraard hebben de belangrijke landgoederen in de randzone van het park altijd een meer cultuurhistorisch beheer gekend, dat tot op de dag van vandaag terecht voortgezet wordt.

Voor een Nationaal Park is van belang dat het beheer een zekere vastgelegde continuïteit heeft, die niet onderhevig is aan variabelen zoals houtprijzen, recreatieve excessen, bouwactiviteiten of modegrillen en al dan niet deskundige beheerders.

Om te voorkomen dat bij wisseling van de wacht telkenmale een andere aanpak het uitgangspunt voor het beheer wordt, zijn internationaal vier belangrijke regels opgesteld om aan de basisvoorwaarden voor de status van een Nationaal Park te kunnen voldoen. De Internationale Unie voor Natuurbehoud aanvaardde in New Delhi (1969) al een korte, maar niet mis te verstane omschrijving, van wat een Nationaal Park hoort te zijn. Hoewel het genieten van de natuur en recreatie

“Het lijkt erop dat geld harken het enige is dat nog belangrijk is. Hiervoor moeten de oubollige natuurwaarden wijken. Natuurbegraafplaatsen, grootschalige wielerevenementen, circussen in de open heide, nachtelijke wandelingen begeleid en geëntameerd door NM, grote parkeerplaatsen aanleggen in dassenfourageergebied of landgoed. Het maakt niet uit: als het maar geld opbrengt.”

een belangrijke functie hoort te vervullen, zijn deze mogelijkheden echter beperkt. In de laatste zinnen staat:

“Tenslotte dient een Nationaal Park open te staan voor bezoekers, echter onder speciale voorwaarden. Het natuurbehoud prevaleert boven recreatiebelangen! Nationale Parken hebben dus altijd een natuurlijk karakter. Nederlandse voorbeelden zijn de NP Veluwezoom en NP de Hoge Veluwe.”

In de nieuwe toekomstvisie kom ik het woord *dogma* of *dogmatisch* tegen in relatie tot het nagenoeg natuurlijke landschap en het in grote delen gevoerde nietsdoenbeheer van Nationaal Park Veluwezoom (NPV), als een verwerpelijk idee waar we nodig vanaf moeten. Hiermee wordt voorbijgegaan aan het feit dat juist natuurlijkheid in het landschap de natuur de kans geeft zich spontaan en niet beïnvloed door de mens te ontwikkelen. Verderop in de tekst wordt beweerd dat elke generatie zijn eigen laag over het land-

Foto 3 Schotse hooglanderbeeld op de Imbosch.

Foto 4 Deze den, 130 jaar geleden begonnen als opslag op het Herikhuizerveld, was niet karakteristiek genoeg en moest wijken.

schap legt en zodoende voortdurend de natuur en het landschap verandert. Voor een Nationaal Park is dat nu bepaald niet de bedoeling (zie de basisregel hierboven). Slechts de natuurlijke processen zijn van invloed op de ontwikkeling van het gebied en niet de verschillende beheerders of generaties nieuwe recreanten.

In de volgende alinea worden – zoals vaker gebeurt – de begrippen *natuurlijkheid* en *biodiversiteit* door elkaar gehusseld. *Natuurlijk* betekent niet of nauwelijks beïnvloed door de mens, en *biodiversiteit* is een menselijke beoordeling van het landschap of de natuur. Een lage biodiversiteit zoals een stuifzandgebied kan een zeer hoge natuurlijkheid hebben, maar wordt door de mens vaak matig gewaardeerd. Biodiversiteit is dan ook meer de menselijk maat waarlangs de waarde van een bepaald gebied gemeten wordt of waarop de natuurkwaliteiten beoordeeld worden. Volgens de huidige maatstaven betekent dit hoe hoger de biodiversiteit des te hoger de natuurwaarden. Maar afgezet tegen natuurlijkheid is dit een niet met elkaar te vergelijken maatstaf. Alsof een lage diversiteit per definitie ook minder natuurwaarde zou betekenen.

Waar in de paragraaf *Balans* gesproken wordt over het ‘meer laten liggen van dood hout’, zie ik in de praktijk juist een tendens van steeds meer opruimen van dood hout. Dit alles in het kader van de systematische boomcontrole, waarbij aannemers opdracht krijgen om alle wegen en paden te vrijwaren van dood hout, overstekende bomen en andere obstakels waar mensen over kunnen vallen. In het beroemde bosreservaat ‘t Asselt in de Onzalige Bossen moet je tegenwoordig het dood hout met een verrekijker zoeken (foto 1) Hoewel bosreservaat strikt genomen beschermd zijn tegen aanvallende motorzagen, is het in het NPV mogelijk dat in de bestaande reservaten gezaagd wordt, hout afgevoerd wordt als brandhout (‘t Asselt), bosreservaat gedund wordt als een in-

heems productiebos (Het Deeltje op Rhederoord) (foto 2) kunstwerken geplaatst worden (Imbosch) (foto 3), rasters geplaatst worden (Imbosch) en er alles aan gedaan wordt om te voorkomen dat het er in het NPV een echt bosreservaat is en/of blijft. Ondanks deze beheerpraktijk, wordt wél in de laatste voorlichtingsfolder uit 2015 geschreven dat in ‘t Asselt, sinds 1918, de natuur haar eigen gang heeft mogen gaan... Niet dus. Tijdens een wandeling van tien minuten zie je in ‘t Asselt meer dan veertig vers afgezaagde stobben en weinig of geen dood hout meer.

Conclusie: Toekomstvisies worden blijkbaar niet geschreven voor de natuur, maar om het beheer te dienen en de burgers en buitenlui een mooi verhaal te kunnen vertellen over hoe veilig het wel is in de bossen van Natuurmonumenten. In het voorjaar van 2016 is andermaal een groot stuk dennenbos ten prooi gevallen aan de nieuwe toekomstvisie. In het kader van het creëren van weer een nieuwe heidecorridor op het Herikhuizerveld richting brandtoren, is een 100-130 jaar oud grove dennenbos geveld. Het ging hier niet om het verwijderen van wat boomopslag, zoals in het stuk vermeld wordt, maar om het *ausradieren* van een inheems bos dat al bestond, voordat er sprake was van een Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten (foto 4).

De toekomst van dit bos is dus 130 jaar teruggedraaid en men kan weer opnieuw beginnen. Op naar de volgende toekomstvisie of nieuwe beheerder!

Wat betreft het goed uitleggen van de afwegingen die gemaakt worden om iets te doen of na te laten, kan nog wel een tandje bijgezet worden. Hoe verklaar je bijvoorbeeld dat eeuwenoude grensbomen op Rhederoord omgezaagd zijn (foto 5)? Of hoe het mogelijk is dat een bosreservaat gedund wordt alsof het een inheems productiebos is (Rhederoord)? Of waarom een groot, meer dan 100 jaar

oud, inheems eiken-beukenbos eenvoudig van de kaart geveegd wordt en ingeplant met lindeboompjes (Rhederoord)? Tegen dit soort beheer is geen enkele toekomstvisie bestand en heb je heel wat kronkelredeneringen nodig om goed te willen praten wat absoluut niet door de beugel kan.

In de paragraaf *Successie en verstoring* wordt gesproken over de dynamiek van de verstoring door de mens als een uitermate belangrijke factor, die gepaard kan gaan met de gedeeltelijke of gehele vernietiging van de vegetatie. Het lijkt in dit stuk als zou hier sprake zijn van een soort natuurlijk antropogeen proces dat meehelpt om de heterogeniteit te bevorderen. Hoe verzin je het: als wij ons als mens ergens mee bemoeien, wordt het meestal niet beter, zeker niet als het gaat om natuurlijke processen bevorderen. Maar men kan met de motorzaag natuurlijk wél de heterogeniteit bevorderen, in zoverre klopt het verhaal wel. Wat betreft de recreatieve druk die een eventuele grote verstoring zou kunnen zijn, is het duidelijk dat Natuurmonumenten toestaat, en ook systematisch meewerkt, aan de transformatie van haar Nationaal Park Veluwezoom in een Nationaal *Pretpark* Veluwezoom. In de eerste helft van 2016 zijn al meer dan 17 fietswedstrijden aangekondigd die door het NPV gaan. Dat zijn alleen nog maar de netjes aangevraagde routes, waaronder natuurlijk de Giro d’Italia, die hopelijk een paar duizend leden opgeleverd hebben. Verder wordt weer een groot stuk van de weilanden op Heuven opgeofferd om een part-time parkeerplaats aan te leggen (foto 6).

Hoezo recreatie mag niet ten koste gaan van de natuur en/of natuurwaarden? Het lijkt erop dat geld harken het enige is dat nog belangrijk is. Hiervoor moeten de oubollige natuurwaarden wijken. Natuurbegraafplaatsen, grootschalige wielerevenementen, circussen in de open heide, nachtelijke wandelingen begeleid en geënta-

20 - 30 oktober
Kinderen worden boswachter van OERRR
www.OERRR.nl/ingwildebuitendagen

27 t/m 30 oktober
Wildlife Film Festival Rotterdam
www.wffr.nl

5 november
Natuurwerkdag
www.natuurwerkdag.nl

8 en 22 november + 1 dag
Basiscursus Houtkwaliteit zien in het bos
www.bureauschulding.nl
www.evanbuytendijk.nl

15 november
Veldwerkplaats Duurzame Duindynamiek
www.veldwerkplaatsen.nl

15, 16, 17 november
Cursus Stikstofdepositie en herstelbeheer in Natura 2000-gebieden
www.b-ware.eu

17 november
KNVvN cursus voor BOA-werkgevers 2016
www.natuurtoezicht.nl

19 november
Noord-Hollandse Natuurdag
www.landschapnoordholland.nl

23 november
Veldwerkplaats Verlanding Laagveenpetgaten
www.veldwerkplaatsen.nl

Foto 5 Grensbomen op Rhederoord omgezaagd

meer door NM, grote parkeerplaatsen aanleggen in dassenfouragegebied of landgoed. Het maakt niet uit: als het maar geld opbrengt.

Zodra in de paragraaf Toetsbare doelen ter sprake gebracht worden en de verantwoording die nodig zou moeten zijn om het beheer te toetsen, wordt het al lastig genoeg. Waarom moet de natuur zich verantwoorden? Vraag je dat ook aan de zee, aan de woestijn of aan een tropisch regenwoud? Verantwoording moet alleen afgelegd worden aan de subsidieverstrekker die vraagt waar zijn geld naartoe gegaan is. Voor de natuur is het niet nodig verantwoording af te leggen, die gaat gewoon zijn gang en taalt niet naar verantwoording of meetbare doelen. Naarmate men minder stuurt in allerhande processen, wordt het een stuk eenvoudiger om de natuur te beoordelen. De natuur maakt het niet uit of zij op haar heterogeniteit of op natuurlijkheid beoordeeld wordt. Zij is er gewoon, in al haar natuurlijkheid. Natuurmonumenten moet gewoon terug naar haar core-business en natuur gaan beheren zoals dat in vele nota's vastgelegd is. Het is geen recreatieschap maar een natuurbeschermingsorganisatie die zorg moet dragen voor de basiswaarden van het Nationaal Park. Een oud-collega gebruikte tijdens de door hem gegeven excursies vaak de gevleugelde woorden: "We moeten eens leren om met onze handen van de natuur af te blijven, die regelt het vaak beter dan dat wij dat doen en het is nog mooier en goedkoper ook." Deze uitspraak is klaarblijkelijk tegen dovemans oren gezegd, want nog steeds wordt de bestaande en nieuwe toekomstvisie geschreven vanuit de gedachte dat we vooral wat moeten doen en we daarna kunnen toetsen of we het goed gedaan hebben.

Nu veel beheerders bij Natuurmonumenten in het kader van een reorganisatie moeten solliciteren op hun eigen of een andere baan, zou het zomaar kunnen zijn dat er weer een nieuwe be-

Foto 6 Nieuwe parkeerplaats op weiland Landgoed Heuven

"Natuurmonumenten moet gewoon terug naar haar core-business en natuur gaan beheren zoals dat in vele nota's vastgelegd is. Het is geen recreatieschap maar een natuurbeschermingsorganisatie die zorg moet dragen voor de basiswaarden van het Nationaal Park"

heerder komt op Veluwezoom, die dan wederom door zijn medewerker een nieuwe toekomstvisie kan laten schrijven. Ongelukkig genoeg kan hij of zij dan wel meer autonoom beslissen hoe met het beheer in het gebied omgegaan wordt. Aansturing en begeleiding door deskundigen, zoals voorheen de afdeling onderzoek en beheerplannen vanuit 's-Graveland, wordt dan overbodig geacht.

Het schrijven van toekomstvisies heeft geen enkele zin als respectievelijke beheerders naar geloven daarvan af kunnen wijken zonder dat hier controle op uitgeoefend wordt. Meestal is het voor de boom of bomen te laat, want die zet je niet meer overeind als ze eenmaal omgezaagd zijn.

Het meest verontrustende echter is dat er intern geen enkele kritiek geleverd wordt op het gevoerde beleid. Waar zijn de beschermers van het inheemse bos, oude bomen en het recht om als boom gewoon dood te gaan in een natuurlijk bos van een nog niet gerealiseerd nationaal park? Van de scientologykerk begrijp ik de kritiekloosheid, maar niet van een democratische vereniging als Natuurmonumenten, ondanks dat kritiek mogelijk leidt tot verlies van je baan.

De toekomst op Veluwezoom is nog ver weg evenals een echt bosreservaat.>

Walter de Wit